

УДК 355.43

Дузь-Крятченко О.П., к.військ.н., доцент;

Лисицин Е.М., к.військ.н.;

Панкратов Є.Є., к.військ.н.

Національний університету оборони України імені Івана Черняхівського

Аналіз причин подій в Україні у 2013-2014 роках

Анализ причин событий в
Украине в 2013-2014 годах

An analysis of reasons of events in
Ukraine in 2013-2014

Резюме. Розглядаються причини створення в 2013-2014 роках в Україні конфліктогенної ситуації, яка переросла у широкомасштабний конфлікт, який загрожує самому існуванню незалежної держави. Показана системність чинників, які обумовили зазначену ситуацію.

Ключові слова: конфліктогенність, чинники, розшарування суспільства, цивілізація, моральність.

Резюме. Рассматриваются причины создания в 2013-2014 годах в Украине конфликтогенной ситуации, которая переросла в широкомасштабный конфликт, который угрожает самому существованию независимого государства. Показана системность факторов, которые обусловили отмеченную ситуацию.

Ключевые слова: конфликтогенность, факторы, расслоение общества, цивилизация, нравственность.

Resume. Reasons of creation of conflict situation are examined in 2013-2014 in Ukraine, which was outgreded in a large-scale conflict which threatens to existence of the independent state. The system of factors which stipulated the noted situation is shown.

Keywords: conflict, factors, stratification of society, civilization, morality.

Постановка проблеми. Аналізуючи причини народного збурення, що вибухнуло в Україні в кінці 2013 року та продовжилося у 2014 році, треба врахувати як чинники, так би мовити, наднаціонального, характеру, так і чинники суто національного гатунку, властиві тільки українським суспільству і державі.

Звертаючись до чинників наднаціонального характеру, пошлемося на екс-генерального секретаря ООН Кофі Аннана, який вважав: інтегральними причинами конфліктів, в тому числі й воєнних, є порушення прав людини та бідність.

Події останнього десятиріччя підтвердили його точку зору, дозволивши пов'язати більшість конфліктів, що відбулися у світі, із трьома чинниками – значним розшаруванням суспільства, нерозвиненою економікою та слабкою інфраструктурою.

Метою статті є аналіз причин створення в 2013-2014 роках в Україні конфліктогенної ситуації, яка переросла у широкомасштабний конфлікт, що загрожує самому існуванню незалежної держави.

Виклад основного матеріалу. Для України при формуванні обстановки, що привела до подій “Майдану”, “працювали” всі три вищезазначені чинники. Але не тільки вони стали ґрунтом, на якому доросло народне повстання, а ще й додався суто український – четвертий чинник, який не тільки посилив мотивацію до повстання, він сприяв зростанню вибухонебезпечності у відносинах “народ-влада”.

Розглянемо зміст зазначених чотирьох чинників стосовно України.

Розшарування українського суспільства. Можна вказати на цілий спектр розшарувань в українському суспільстві. Однак, погодимося з Семюелем Хантінгтоном [1], який вважає, що “на сьогоднішній день доцільніше групувати країни, беручи до уваги не їхні політичні та економічні системи, а виходячи із культурних і цивілізаційних критеріїв”. Отже найбільш впливовим з точки зору сприяння конфліктогенності українського суспільства може виявитися цивілізаційний чинник, який проявляє себе як інтегральний. Адже за С. Хантінгтоном: “...Ми можемо визначити

цивілізацію як культурну спільноту вищого рангу, як найвищий рівень культурної ідентичності людей... Цивілізації не схожі за своєю культурою, мовою, традиціями і, найголовніше, – *релігією*... Вони більш фундаментальні, ніж відмінності між політичними ідеологіями і політичними режимами...”.

Слідуючи відомому англійському історичу і соціологу Арнолду Джозефу Тойнбі, акцентуємо увагу на тому факті, що Україну поділяє навпіл вододіл між *західною* і *православно-слов'янською* цивілізаціями: західні області тяжіють до західної, а східні області – до православно-слов'янської цивілізації.

Врахуємо ще одну тезу С. Хантінгтона про те, що “найвизначніші конфлікти майбутнього розгортатимуться вздовж ліній розлому між цивілізаціями”. Ми не є прибічниками теорії зіткнення цивілізацій у загальносвітовому масштабі, але є незаперечним існування в наш час в Україні (та й в деяких інших країнах на терені СНД) взаємної ворожості між західною і православно-слов'янською цивілізаціями. Прояви цієї ворожості підживлюються відверто ворожими деклараціями, які висвітлюють таким чином політичну позицію Заходу, і адекватними цій позиції діями. Таку позицію висловив, наприклад, впливовий американський політик Генрі Кісінжер, який заявив, що Росія не має суверенного права на свої природні багатства, тому що вони належать всьому світові. Позиція Генрі Кісінжера цілком відповідає одній із ключових традицій західної цивілізації – консюмеризму як необмеженому споживанню життєвих благ, в тому числі й будь-якою ціною, навіть за рахунок інших народів (консюмеризм характерний для країн переважно протестантських).

У відповідь в Росії сформована своя точка зору. Відомий російський політолог Степан Кузнецов [2] відверто висловив цю точку зору: “...Самою ворожою до Росії цивілізацією слід без сумніву і помилкової політкоректності визнати Захід, ідеологією якого став консюмеризм. Ми, жителі Росії, їм заважаємо споживати те, що знаходиться на нашій території, а також споживати нас самих – наш інтелект і винахідливість, саме тому Захід такий ворожий до Росії. Крім того, саме у вірі росіян – православ'я – Захід бачить основну загрозу своєму ладу – ідеологічну. Мета Заходу – з домінуванням у ній протестантської віри – побудова “раю на землі”, мета православ'я – побудова “раю на небі” (тобто в душі людини). Антагонізм між православ'ям і протестантизмом

не може бути усунений, а оскільки, поки живі росіяни, збережеться і православ'я, то і в цьому значенні росіяни як нація неугодні Заходу...”.

Отже, якщо вдатися до політичної складової, можна побачити, що розвиток України відбувається під впливом суперпозиції двох конфліктуючих і конкуруючих сторін, які створюються, з одного боку, американо-європейським і російським полюсами сили, з іншого боку – тими частинами української нації, які належать до західної і православно-європейської цивілізацій. І доки інтереси світових держав, які відносяться до зазначених цивілізацій, фокусуються на Україні, вона відчуватиме на собі тиск обох цивілізаційних сторін зовні і через розколоте в цивілізаційному сенсі суспільство.

Саме цивілізаційний чинник проявив себе як фундаментальний у зародженні і подіях “Майдану” і подальших.

Економіка України.

Чи можна назвати економіку України нерозвинутою? Якщо її оцінювати мірками об'єднаної Європи, і негативними тенденціями, що властиві нашій економіці протягом останніх років, то цілком можна. Так валовий внутрішній продукт Польщі приблизно в чотири рази більше українського при тому, що стартові умови розвитку (після припинення існування Організації Варшавського договору і розпаду СРСР) для української економіки були кращими.

Валовий внутрішній продукт – макроекономічний показник, що відображає ринкову вартість усіх кінцевих товарів і послуг, вироблених за рік в усіх галузях економіки на території держави для споживання, експорту і накопичення, незалежно від національної приналежності використаних чинників виробництва [3].

Під час авторитарного правління в нашій державі була вибрана модель її економічного розвитку, яка виявилася катастрофічною. Метою економічної політики, що відповідала цій моделі, було створення політичних і соціальних умов для безумовної перемоги владного політика на президентських виборах 2015 року. Ключовими рисами цієї політики були утримання стабільності курсу долара і незначної за показником інфляції за будь-яку ціну. Єдиним прийнятним засобом керування економікою за такою моделлю виявилось ручне управління. Наслідками зазначеної економічної політики стали падіння промислового виробництва і зростання зовнішнього боргу держави.

Так, загалом, промислове виробництво знизилося в Україні в лютому 2014р. в порівнянні з відповідним місяцем 2013 р. на 3,7%. За січень-лютий 2014 р. до аналогічного періоду 2013р. склало 4,2%. Добувна промисловість і розробка кар'єрів у лютому 2014р. щодо лютого минулого року скоротилася на 3,7%. Обсяг переробної промисловості в річному обчисленні знизився на 6,6%. Виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів у річному обчисленні знизилося на 1,3%, обсяг легкої промисловості за рік зменшився на 5,4%. Виробництво коксу, продуктів нафтопереробки зменшилося в річному численні – на 1,7%. Виробництво хімічних

речовин і хімічної продукції скоротилося за рік на 5,9%, виробництво гумових і пластмасових виробів за рік зменшилося на 5,6%. Обсяги металургійного виробництва за рік скоротилися на 10,9%, машинобудування - на 14,8% [3].

Дані про динаміку зовнішнього боргу України за 2008–2014 роки (як загальної заборгованості країни по зовнішніх позиках і неоплачених по них відсотках), а також про динаміку валового внутрішнього продукту, в доларах США, по середньому курсу Національного банку України, за вказані роки, та про співвідношення першого з другим наведені нижче у табл. 1 [3].

Таблиця 1

Рік	Загальна заборгованість країни за зовнішніми позиками та неоплаченими за ними відсотками	Рік	Динаміка валового внутрішнього продукту, в доларах США, за середнім курсом НБУ	Співвідношення заборгованості до ВВП
на 01.01.2008	79955	за 2007	142719	56.0%
на 01.01.2009	101659	за 2008	179382	56.7%
на 01.01.2010	103396	за 2009	117152	88.3%
на 01.01.2011	117343	за 2010	136420	86.0%
на 01.01.2012	126236	за 2011	165239	76.4%
на 01.01.2013	135065	за 2012	176308	76.6%
на 01.01.2014	142520	за 2013	182026	78.3%

Хронічною хворобою економіки України залишається дефіцит платіжного балансу.

Платіжний баланс – це статистичний звіт, в якому відображені всі міжнародні операції резидентів країни з нерезидентами за певний період часу. Платіжний баланс характеризує співвідношення між сумою грошових надходжень, отриманих країною з-за кордону, і сумою здійснених нею платежів за кордон протягом певного періоду. До платіжного балансу входять розрахунки за зовнішньою торгівлею, послугами, неторговими операціями, доходи від капіталовкладень за кордоном, торгівлі ліцензіями, від фрахтування та обслуговування кораблів, туризму, утримання дипломатичних і торговельних представництв за кордоном, грошові перекази окремих осіб, виплати іншим країнам за позики тощо. Платіжний баланс включає рух капіталів, інвестиції та кредити. Платіжний баланс є інструментом узагальнюючої оцінки економічного стану країни та ефективності її міжнародних зв'язків [3].

За даними Департаменту платіжного балансу Національного банку України нестабільна економічна та політична ситуація в країні, девальвація гривні зумовили збільшення дефіциту за фінансовим і капітальним рахунками

платіжного балансу до 2,2 млрд. доларів США у лютому 2014 року. Що ж до експорту товарів, то у річному вимірі (лютий 2013 – лютий 2014) він скоротився на 7,4% (до 4.9 млрд. дол. США).

Зниження відбулося за всіма основними групами товарів, зокрема:

хімічної продукції (на 34,0%), що зумовлено скороченням поставок продукції неорганічної хімії (на 59,2%) у зв'язку із зменшенням обсягів випуску продукції Одеським припортовим заводом починаючи з вересня 2013 року, а також зниженням поставок продукції добрив (на 32,5%);

продукції машинобудування (на 20,2%) через скорочення втричі експорту залізничних локомотивів після призупинення поставок до Росії;

продовольчих товарів (на 5,8%) у результаті зниження експорту олії, жирів та насіння олійних культур (на 33,3%).

продукції металургії (на 6,8%) через скорочення поставок труб (на 55,6%) в основному до країн СНД (Росії та Казахстану).

Посилення девальваційних очікувань і вплив депозитів з банківської системи призвели до зростання в лютому 2014р. впливу готівкової валюти поза банки до 1,9

млрд. доларів США, тоді як за весь 2013 рік він становив 3,3 млрд. доларів США. Водночас спостерігався вплив коштів за прямими іноземними інвестиціями (209 млн. доларів США), а також за кредитами та облігаціями приватного сектору [3].

Негативні тенденції в економіці не могли й не породити напруженість в психоемоціональній сфері людей і не сприяти формуванню тривожних очікувань серед населення, що проявляє себе як причина виникнення нових і загострення старих розладів здоров'я. Джерело [4], звертаючи увагу на вплив обстановки в країні, на фізичне і психологічне здоров'я населення, стверджує про появу суто українських специфічних особливостей та факторів невротизації населення. Серед них:

- економічна й ідеологічна нестабільність суспільства;
- соціально-політична нестабільність суспільства;
- втрата населенням старих орієнтирів і відсутність нових;
- орієнтація на релігійно-містичні, окультні і паранаукові системи.

У зв'язку з цим спостерігаються зміни структури захворюваності за такими напрямками [4]:

- розвиток психогенно-невротичних захворювань;
- поширення психосоматичних захворювань;
- більш ранні і злоякісні дебюти ендогенних психозів;
- виникнення релігійно-містичного й окультного змісту у вигляді пасивно-оборонних і агресивно-деструктивних форм;
- зростання рівня психоемоційної напруги, ускладнення структури поведінки особистості...

Звернемо увагу на те, що масові порушення психіки і поведінки можуть проявляти себе як окремий чинник у виникненні і течії масових заворушень, впливаючи по лінії зворотного зв'язку на всі конфліктуючі групи населення.

Інфраструктура України. Під інфраструктурою (від лат. *infra* – “нижче”, “нід” та лат. *Structura* – “будівля”, “розташування”) розуміють сукупність споруд, будівель, систем і служб, необхідних для функціонування галузей матеріального виробництва та забезпечення умов життєдіяльності суспільства.

Розрізняють виробничу (дороги, канали, порти, склади, системи зв'язку тощо) і соціальну

(школи, лікарні, бібліотеки, театри, стадіони та ін.) інфраструктуру [5].

За значенням у житті суспільства соціальну інфраструктуру можна поділити на дві важливі групи галузей. Перша задовольняє духовні і фізичні потреби населення і охоплює освіту, культуру, охорону здоров'я та фізичну культуру, туризм і відпочинок. До другої групи галузей можна віднести житлово-комунальне господарство, побутове обслуговування, пасажирський транспорт, зв'язок, торгівлю і громадське харчування, управління, кредитування та страхування, які покликані забезпечувати матеріальні умови життя населення [6].

Соціальна інфраструктура, як свідчить досвід розвинених країн, є однією з головних складових економіки, яка безпосередньо впливає на сферу життєдіяльності людей та на внутрішньогосподарські функції розвитку, відіграє важливу роль у вирішенні соціальних проблем суспільства. Від рівня її розвитку залежить ефективність вирішення не тільки соціальних, економічних, але й політичних та інших проблем держави. Отже можна стверджувати, що оцінка стану соціальної інфраструктури може розглядатися як узагальнена оцінка стану розвитку народного господарства і рівня культурного розвитку нації.

Тому обмежимося оцінкою саме соціальної інфраструктури України.

Формулюючи цю оцінку, ми зіткнулися з цікавим фактом: висновки щодо стану соціальної інфраструктури України, зроблені на початку XXI сторіччя [7] практично співпадають з висновками, наведеними в джерелах 2013-2014 років. Це, в кращому випадку, ознака застою:

Останні 1-2 роки не відмічені удосконаленням соціальної інфраструктури країни. В умовах реального бюджетного дефіциту погіршується стан матеріальної бази для навчання школярів та студентів, лікувальної діяльності. Скорочується число дошкільних та позашкільних закладів, закладів фізкультури та спорту. У кризовій ситуації знаходиться автомобільне та залізничне сполучення, особливо приміське. В останні роки все менше і менше вводиться в експлуатацію нових об'єктів соціально-культурного призначення.

Збільшення плати за навчання та медичне обслуговування, скорочення числа місць у дитячих садках та яслах, в оздоровчих та позашкільних закладах, зростання вартості побутового обслуговування населення

призводять до того, що нині не використовуються навіть існуючі потужності освітніх та оздоровчих закладів. Для більшості сімей знижується доступність різноманітних послуг. Це, у свою чергу, деформує звичний образ життя, збільшує тягар у домашньому господарстві, скорочує вільний час передусім для жінок. Як свідчать дані статистики та моніторингу, зменшилася кількість населення, яке користується послугами побутових закладів.

Знизився рівень відвідування населенням закладів культури і мистецтва. Можна припустити, що однією з головних причин такого зниження є погіршення матеріального становища сімей та брак коштів на культурний відпочинок, а не небажання відвідувати відповідні заклади.

Погіршення матеріальних умов життя значно послабило здоров'я людей, що сприяє подальшому скороченню середньої тривалості життя в Україні. Нація продовжує вимирати. Перехід до ринкових відносин у медичній сфері випереджає матеріальні можливості більшості сімей. Їх доходи не дають змоги користуватися платною висококваліфікованою медичною допомогою.

Зберігається гостра криза житла. Відсутність соціального захисту тих сімей, які особливо гостро потребують житла, веде до посилення майнової диференціації населення.

Процес соціального розшарування суспільства є небезпечним, він веде до збільшення частки знедолених та маргіналізованих верств населення при збереженні відносно невеликої долі багатих. При цьому багатство останніх, що росте, далеко не завжди пов'язане з їхнім реальним трудовим внеском. Подібні процеси сприяють розмиванню середнього шару населення, яке грає роль найбільш стійкого ядра суспільства. Це викликає соціально-психологічні стреси у людей, спричиняє зниження стабільності в суспільстві [7].

Отже можна стверджувати, що майже перманентна економічна криза, яка царює в Україні останні п'ять років, фактичне нехтування соціальною політикою призвели до застою у соціальній сфері, яка вже спочатку періоду незалежності була розвинута недостатньо.

Мораль, як політичний чинник, і влада.

Питання про моральність української влади як політичного чинника, з проявами якого пов'язується і миттєвий стан держави, і кінець-кінцем її доля, не може бути описано суто за нашим розумінням як цілком об'єктивне. Бо воно так чи інакше торкається діяльності

історичних постатей, якою б не була невеличкою наша новітня історія. А над всяким, хто звертається до опису історичних постатей, давліють або побоювання за долю свою і своїх близьких, або симпатії, якщо діяльність тієї влади симпатична тому, хто її описує, чи ненависть, якщо діяння влади залишили після себе ненависть. Про це писав ще відомий древньоримський історик Публій Корнелій Тацит (близько 58- після 117 рр. н. е.): "...Діяння Тіберія і Гая, а також Клавдія і Нерона, доки вони були всесильні, із страху перед ними викладалися брехливо, а коли їх не стало – під впливом залишеної ними по собі ще свіжої ненависті. От чому я маю намір, в небагатьох словах розказавши про події під кінець життя Августа, повести надалі розповідь про принципат Тіберія і його наступників без гніву і пристрасті, причини яких від мене далекі..." [8]

Ми не можемо поступити як Тацит, бо описуємо події, серед яких живемо, тому тут ми наведемо факти не від себе, а від інших авторів, приділяючи увагу найбільш широко визнаним суспільною думкою або очевидним. Собі оставимо тільки формулювання висновків.

Мораль, моральність – один з основних засобів нормативної регуляції дій людини в суспільстві. Мораль регулює поведінку і свідомість людини у всіх без виключення сферах суспільного життя – у труді, у побуті, у політиці і науці, у сімейних, особистих, внутрігрупових, міжкласових і міжнародних відносинах [9].

Можна стверджувати, що в сьогоднішній Україні мораль як найбільш значуща основа, цемент, що скріплює і суспільство, і державу, зазнала катастрофічних змін: загальнолюдські норми моралі, що зв'язані з загальними для всіх епох умовами людського співжиття, трансформувалися у *корупційні* норми.

При цьому найбільш корумпованим виявився не простий обиватель – пересічна людина, а вище керівництво держави (зосереджене переважно у вищих державних органах), адже саме система влади, що склалася в нашій державі після набуття нею незалежності, надає найкращі можливості для корупційних дій і приносить внаслідок цих дій найбільший прибуток. Тобто корупційні дії стали для багатьох функціонерів української влади часів незалежності найбільш прибутковим бізнесом. "Чим вище йде людина до влади, тим менше у неї совісті. Такий парадокс. У нас дефіцит чесності і цей дефіцит зростає", – виніс свій вердикт громадянин України Михайло Степаненко, професор

київської Національної музичної академії України під час обговорення ситуації в Україні навесні 2007 року на одному із FM-радіоканалів Києва [10].

Весь час, протягом якого існує незалежна українська держава, із державної економіки, в тому числі безпосередньо із держбюджету злочинним шляхом регулярно вилучалися жахливі суми грошей, які присвоювалися в першу чергу тими, кого службове положення до цього приваблювало і кому дозволяло.

Експерт Міжнародного центру перспективних досліджень Віктор Мазарчук оцінює рівень щорічних збитків, нанесених державі корупцією, на рівні 30 млрд. доларів [11].

Ще один гарячий факт. В Інтернеті [12] 15.01.2014 наведена інформація, яка наочно ілюструє корупцію та її масштаби в Україні. Це зроблено шляхом порівняння побудови двох інженерних споруд – у Франції та в Україні.

“Франція: побудовано найвищий автотранспортний міст у світі і одна з найбільших споруд, коли-небудь створених людиною – міст-віадук Мійо, прокладений через долину річки Тарн. Висота його опор складає 342 метри, що на 20 метрів вище Ейфелевої башти. Довжина – 2460 метрів, ширина – 32 метри. Міст-віадук Мійо є єдиною в світі мостовою спорудою, транспортне полотно якої знаходиться вище за хмари. Цей шедевр інженерної думки створювався французами 3 роки. Його вартість склала 400 мільйонів євро.

Україна: побудовано Дарницький залізнично-автомобільний міст у Києві, також відомий як міст Кирпи. Довжина 1066 метрів. Висота опор – 20 метрів. Будувався близько 9 років. Вартість моста – близько 1 млрд. євро. Це в 2,5 рази більше вартості моста-віадука Мійо.

В уявленні Миколи Азарова це – справжній успіх... Чого гріху тайти, корупція в Україні досягла неймовірних розмірів, а політична – так взагалі “зашкалює”. Парламент став оранжереєю, в якій створені всі умови для розквіту цієї іржі сучасного суспільства.

Як і всяке соціальне явище сьогодняшня українська корупція має свою еволюцію. Почалося з “дерібану” морського флоту УРСР, закінчилося створенням “корупційних вертикалей”. У корупційні взаємовідносини втягнуло як у воронку все населення країни. Однак не слід обвинувачувати в корупції український національний менталітет, як то люблять робити корумповані “слуги народу”. Бо моральність поряд з релігійністю слід вважати однією із визначальних рис українського

національного характеру. Це дозволяє стверджувати, що українська національна ідея є етичною по суті своїй. Ось як описував академік Дмитро Яворницький мораль наших предків, яскравих представників українського етносу – запорізьких козаків: “Світлу сторону характеру запорізьких козаків склали їх добросердя, безкорисливість, щедрість, постійність в дружбі, ... глибока повага до старих, ... простота, помірність...” Характеризуючи чесність запорізьких козаків, він посилався на слова католицького пастора Китовича: “Хоча в Січі жили всякі люди – бігли і відступники від усіх вір – однак там царювала така чесність і така безпека, що приїжджі ... не боялися й волоску втратити з голови своєї. Можна було на вулиці залишити свої гроші, не побоюючись, що їх буде вкрадено. Всякий злочин проти чистішої чесності ... негайно карався на смерть...” [10].

По мірі накопичення успіхів в корупційному бізнесі корупційні владні функціонери розширювали “поле діяльності”. Дійшло до почесних звань, державних нагород, наукових ступенів і вчених звань. З’явилися фальшиві народні артисти, доктори і кандидати наук, професори і доценти. Відбулася – точно як у Росії “репутаційна катастрофа”, за висловом Сергія Пархоменка, російського журналіста і суспільного активіста. У цю орбіту також, як каже Сергій Пархоменко, втягнулися, знов-таки, персони із тих, хто мав доступ, високі чиновники, депутати, генерали і навіть священики.

Разом зі зростанням активності українського корупційного бізнесу слабшала країна. Вічний дефіцит фінансів на соціальні нужди і на розвиток державно важливих інституцій породжували через прозріваючу свідомість народу політичні наслідки. Так моральність влади стала політичним чинником. Неповага, народне презирство і ненависть до владних корупційних “бізнесменів” проявилися як рушійна сила тих суспільних турбуленцій, які почалися восени 2013 року. “Тільки ідіот...після подій на Україні не зробить відповідних висновків. В основі розвалу країни, який відбувся на Україні, лежать розвал економіки і страшна корупція”, – заявив білоруський лідер Олександр Лукашенко [13].

Український народ на зорі незалежності помилився в тому, що допустив на початку її до влади людей, за якими тягнувся шлейф корупційності ще з радянських часів. Але в ті часи то був інший, ніж тепер, народ. По словам Константина Егерта, кореспондента радіо “Ехо

Москви”, який у перші дні квітня 2014 дав інтерв'ю українському радію “Вісті”, то були “брехливі і трусливі конформісти”, виховані багаторічною жорсткою тоталітарною владою.

“Майдани” 2004 та 2013-2014, події в Криму і на південному сході країни показують, що наслідкові гени українського національного характеру зробили свою справу: нація перероджується на очах і далі не буде терпіти “корупціонерів-кровососів”.

Звернемо увагу на те, що розглянуті нами чинники не діють кожен сам по собі. В Україні вони вже “зрослися” між собою, утворивши системний конфліктогенний комплекс із явно вираженим позитивним зворотнім зв'язком. У цій системі “успіхи” корупціонерів приводять до погіршення економічного розвитку, подальшого соціального занепаду і, в цілому, до подальшого ослаблення держави. Ослаблену державу легше грабувати. Тим самим замикається позитивний зворотній зв'язок, за рахунок дії якого владні корупціонери немов би скаженіють, помножуючи свої корупційні “успіхи”. Їхня моральність ще більше занепадає. Так з'являються золоті батони, мільйони в службових сейфах тощо. Якість позитивного зворотного зв'язку полягає в тому, що він не гальмує, а навпаки поглиблює деструктивні процеси. Так країна скачується у революцію.

Висновок. Отже, якщо ми хочемо зберегти державність, треба замінити існуючу, скоріше охлократичну, ніж демократичну систему державного управління України на реально демократичну. А для того маємо кардинальним чином змінити стратегію подальшого розвитку нашої держави. Це неможливо зробити, не врахувавши причини подій 2013-2014 років.

Авторами в даній статті проведено аналіз причин виникнення політичної кризи в Україні, яка переросла у відкрите збройне протистояння й

поставила під загрозу саме її існування. Ми висловлюємо сподівання на успіх у спільному пошуку шляхів виходу з цієї ситуації та запрошуємо до обговорення проблеми.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. С. Хантінгтон. Зіткнення цивілізацій? Наука і оборона. №3 1998. С. 28-37.
2. Степан Кузнецов. Ідеологія і задачі нової Росії. КМ.RU 17 лютого 2007 р.
3. Index.minfin.com.ua.
4. Табачников С. І., Михайлов Б. В., Марута Н. О. Актуальний стан та перспективи психотерапії та медичної психології в Україні // Форум психіатрії та психотерапії. – 2004. – Т. 5, спец. випуск. – С. 34-40.
5. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Інфраструктура>.
6. <http://essuir.sumdu.edu.ua/handle/123456789/12046>.
7. <http://textreferat.com.ua/referat2.php?id=9051>.
8. Публій Корнелій Тацит. Сочинения в двух томах. Том 1. «Анналы. Малые произведения». Науч.-изд. центр «Ладомир», М., 1993. Анналы. Книга 1.
9. Велика радянська енциклопедія. Третє видання. Том 16. М. Вид. «Советская энциклопедия» 615.
10. Едуард Лисицин. Між демократією та охлократією. Літературна Україна. 8 серпня 2008 року № 30 (5268), с. 3.
11. <http://tree.biz.ua/news/korruptsiya-v-ukraine-nanosit-ushcherb-na-30-mlrd-dollarov-ezhegodno-10.04.2014>.
12. <http://uainfo.org/yandex/261363-naglyadnaya-demonstraciya-urovnya-korruptcii-v-ukraine-foto.html>] 15.01.2014.
13. Минск, 11 марта 2014. РИА Новости. Олеся Лучанинова: Президент Белоруссии Александр Лукашенко призывает белорусских чиновников сделать выводы из украинских событий. <http://ria.ru/world/20140311/999000349.html#13972257168413&message=resize&relto=register&action=addClass&value=registration#ixzz2yaTBplvH>.